

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Plán výchovy a péče v Montessori dětské skupině

Montessori školy Andílek - mateřská škola a základní škola o.p.s.

OBSAH

1. Představení	3
2. Charakteristika Montessori dětské skupiny	4
Charakteristika DS	4
Charakteristika pracovníků v DS	4
Hodnoty DS	5
Základní principy našeho přístupu k dítěti	6
Role dospělého	6
Připravené prostředí	6
Respekt k dítěti	6
Výchovné a vzdělávací cíle	7
Vzdělávací obsah	8
Připravené prostředí	8
Vzdělávací obsah	9
3. Organizace skupiny a harmonogram dne	12

1. Představení

Zřizovatel:	Montessori školy Andílek - mateřská škola a základní škola o.p.s.
Právní forma:	obecně prospěšná společnost
Sídlo:	Pod Radnicí 152/3, Praha 5, 150 00
IČ:	284 14 756
Statutární orgán:	Mgr. Hana Chramostová
Kontaktní údaje:	Tel: 725 782 799 Email: hana.chramostova@montessorilandilek.cz

Platnost plánu výchovy a péče v Montessori dětské skupině

Plán výchovy a péče v Montessori dětské skupině (dále jen „DS“) byl vytvořen kolektivem pedagogických pracovníků a pečovatelek působících v Montessori školách Andílek, jejich součástí je i DS.

Razítko a podpis ředitelky: Mgr. Hana Chramostová

V Praze, dne 15.6. 2020

2. Charakteristika Montessori dětské skupiny

Charakteristika DS

Naše Montessori dětská skupina si klade za cíl být „o životě, o radosti a o nadšení.“

Naše práce je inspirována prací Marie Montessori, zakladatelky Montessori metody.

Pedagogika Marie Montessori respektuje a pracuje s individuálními rozdíly mezi dětmi, následuje citlivé/senzitivní fáze jednotlivých dětí a jejich individuální tempo práce.

Montessori pedagogika je založena především na připraveném prostředí, které odráží vývojové a individuální potřeby dětí tohoto věku, děti přirozeně motivuje a podporuje v přirozeném učení a objevování

DS je jednotřídní, má kapacitu 12 dětí – jde tedy o výchovně vzdělávací systém rodinného typu. Podle zásad Montessori metody je třídy věkově smíšená, pro děti zpravidla od 1 – 3 roky.

Provozní doba DS je od pondělí do pátku od 8:00 do 15:00 hodin.

Děti mají k dispozici 1 třídu s chodbou před třídou, kde je zřízena venkovní šatna sloužící k odkládání věcí, které se nevejdou do šatny ve třídě. Děti venkovní šatnu využívají, když přicházejí ze zahrádky. Děti také využívají prostornou zahrádku pro každodenní venkovní aktivity.

Ve třídě má každé dítě svoji skříňku, na které je jeho fotka. Pomůcky a aktivity jsou přehledně uspořádány na nízkých poličkách tak, aby byly dostupné všem dětem dle jejich potřeby. Pomůcky jsou přehledně uskupeny podle metodických oblastí, zodpovědnost za jejich bezpečnost a kompletnost má pečovatelka, která prostředí připravuje, kontroluje a aktualizuje.

Součástí třídy je také prostor na polední spánek, vybavený matracemi.

Charakteristika pracovníků v DS

Ve třídě pracuje vždy minimálně jeden dospělý na 6 dětí, péči zajišťují 2 pečovatelky a jedna odpolední pečovatelka.

Pečovatelky disponují zákonným vzděláním pro práci v DS v oblasti „Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky“, hlavní pečovatelka má navíc vzdělání mezinárodního výcviku Association Montessori Internationale (AMI) pro práci s dětmi 0-3 let.

Při práci s dětmi dodržujeme principy a zásady Montessori pedagogiky. Pracujeme a komunikujeme s dětmi respektujícím způsobem, vytváříme pocit bezpečí, důvěry, dodržujeme hodnoty DS a směřujeme s dětmi směrem k jejich samostatnosti, jak fyzické, tak psychické. Snažíme se na sobě pracovat, abychom byli dětem co nejlepším vzorem. Stále se vzděláváme a nové věci, které se naučíme, rozvíjíme v naší skupině. Každý den se učíme od dětí, které nám přinášejí nové porozumění.

Jsme otevřeni komunikaci s rodiči, rádi jim pomáháme s čímkoliv, chceme být pro rodiče i pro děti otevřeným přítelem, který je všechny přijímá bez předsudků. Láska a radost je pro nás důležitá a chceme, aby jí bylo ve třídě DS dostatek.

Hodnoty DS

Snažíme se o naplnění těchto hodnot, které cítíme, že jsou v životě dítěte velmi důležité:

- **Bezpečné prostředí** – jistota, stabilita, řád to vše je základem pro to, aby se dítě mohlo otevřít a začít rozvíjet svůj potenciál. Ve třídě jsou každý den stejní dospělí, prostředí je taktéž stejné a to je něco, co dětem dodá klid a rozpouští jejich strach z neznámého.
- **Láska a hranice** – učíme se vzájemně respektovat. Aby ve třídě mohla proudit láska, je potřeba se naučit respektovat potřeby druhých. Ve třídě se snažíme naučit dítě dodržovat pravidla třídy, která vedou k vzájemné harmonii. Děti se učí ohleduplnosti – pomůcky ve třídě jsou pouze jednou – je potřeba počkat až kamarád ukončí práci a vrátí pomůcku zpět na její místo v takovém stavu, aby byla připravena pro dalšího. Učíme se lásce k sobě a později i lásce k druhým.
- **Respekt k dítěti** – používáme respektující jazyk, možnosti volby, které přináší to, že děti cítí, že jejich rozhodnutí je důležité. Ve chvíli, kdy se cítí respektovány ony, mohou teprve začít respektovat své okolí.
- **Otevřený přístup k dítěti a k jeho emocím** – pracujeme individuálně s každým dítětem, každé je jedinečné. Každé ráno je jiné a dítě přichází s určitými emocemi, které je někdy potřeba otevřít a zpracovat, aby dítě mohlo prožít hezký den. Někdy je potřeba objetí, jindy zase potřeba si zakřičet, zabouchat. Děti, které jsou velmi energické nebo naopak velmi poslušné, tiché se snažíme naučit pracovat s ventilací emocí pomocí určitých cvičení nebo je jen pomáháme usměřňovat a ventilovat pomocí jazyka.
- **Každé dítě je individualita a jeho potenciál je nekonečný.** Rozvíjíme individuálně potenciál každého dítěte, dítě si samo nachází svůj bod zájmu a my ho v tom podporujeme, aby dosáhlo pocitu sebenaplnění, sebevědomí z toho, že nakonec něco zvládne úplně samo. Věnujeme se, jak jemné, tak hrubé motorice, duši dítěte, samostatnosti, rozvoji komunikace, umění a hudby.

Základní principy našeho přístupu k dítěti

Dodržujeme hodnoty DS a také se snažíme dostat 3 pilířů montessori pedagogiky:

Role dospělého

Role dospělého ve třídě je být modelem chování pro děti. Je upravený, mluví tiše, při hovoru s dítětem se sníží na jeho velikost, chodí ve třídě pomalu, všechny činnosti dělá zpomaleně, aby dítě mělo vůbec možnost zachytit, jak se určitá činnost dělá. Dospělý také ukazuje dětem, jak pracovat s materiálem. Jeho velkým posláním je neustále děti pozorovat, všímat si toho, co je baví tzv. sensitivních období a děti v těchto obdobích maximálně podporovat.

Dospělý také připravuje prostředí tak, aby odpovídalo věku dítěte a jeho zájmu. Snaží se dítě zapojit v prostředí, nabídnout mu aktivitu přiměřenou jeho možnostem. Ukazuje dítěti, jak správně používat pomůcky, ale také posloupnost činností a to hlavně u činností praktického života.

Připravené prostředí

Připravené prostředí je plně přizpůsobeno potřebám dítěte, podporuje dítě při orientaci v prostoru, což mu přináší jistotu a hlavně pocit bezpečí. Prostor se nemění, mění se jen pomůcky v policích. To přispívá k tomu, že se děti rychleji adaptují, jsou sebevědomější, jistější, mají důvěru v prostředí, které je pro ně stabilní. Připravené prostředí je bezpečné, krásné, čisté, přizpůsobené velikosti dítěte a vše je v něm uspořádáno podle předem dané struktury.

Pomůcky jsou uspořádány v otevřených policích. Každá věc má své místo. Dítě s každou pomůckou rozvíjí některou dovednost a učí se o pomůcky pečovat, protože je každá v pracovních jen jednou. Pro práci děti využívají malé stolky nebo mohou pracovat na zemi na koberečku.

Součástí připraveného prostředí je také pečovatelka, která dětem pomocí prezentací ukazuje, jak se s kterou pomůckou pracuje, je pro ně vzorem chování ve třídě. Také se stará o bezpečnost, čistotu a krásu celého prostředí.

Připravené prostředí a připravení dospělí pomáhají správnému vývoji dítěte

Respekt k dítěti

Každé dítě má své individuální, vývojové potřeby a úkoly, má přirozenou touhu poznávat a učit se a to vše mu pomáhá k dosažení jeho cíle.

Úkolem pečovatelky je vidět a porozumět těmto potřebám a dítě v nich maximálně podpořit.

Tento individuální přístup k dětem a k jeho potřebám vede k individuálnímu respektu vývoje dítěte, děti postupují na základě svých schopností a dovedností. Mají vnitřní

motivaci. Nepotřebují odměny ani tresty. Největším oceněním je pro něj vlastní – hmatatelný – úspěch.

Při každé práci s pomůckou budeme u dítěte respektovat jeho tzv. polarizaci pozornosti, to znamená maximální soustředění dítěte na jednu činnost. U ní se dítě stává pokojnějším, přemýšlivějším a pozornějším. Dítě pracuje samo, bez vyrušení z vnějšku a je vnitřně uspokojené.

Výchovné a vzdělávací cíle

Přejeme si z celého srdce, aby z DS odcházely děti, které jsou samostatné, sebevědomé, ohleduplné, přející, komunikativní, radostné, přátelské.

Pro tento věk je důležitá samostatnost ve věcech, které dospělí ocení a proto je tolik baví praktický život. Chtějí nám dospělým pomáhat a slyšet, že jsou opravdoví pomocníci.

Cílem DS skupiny je, aby se děti naučily:

- samostatně obléci,
- samy ovládat své toaletní potřeby,
- samy ovládat své potřeby jídla. (Umět říct, co mi chutná, co nechutná, naučit se ochutnat malé množství jídla, i když se mi na první pohled nelíbí, naučit si nabírat, takové množství, které jsem schopen sníst, poznat, kdy už mám plné břicho.),
- stolovat, ale i komunikovat u stolu, pomáhat s přípravou jídla, ale zároveň, aby děti věděly, jak uklidit špinavý stůl, rozlitou vodu, drobečky na zemi nebo jak vyprat špinavé oblečení,
- pečovat o prostředí ve třídě,
- pečovat o vlasy, zuby, ale i špinavou pusku a ruce,
- první slova, první věty, mluvit nebo si rozšířily slovní zásobu (aby si dovedly říci o pomoc, aby věděly, jak slušně někoho o něco požádat, jak říci, když se mi něco líbí nebo naopak ocenit něco krásné, říct jak se cítí, mluvit o tom, co je bolí v duši i na těle.),
- navázat sociální vazby a být součástí skupiny,
- rozvinuly svůj hudební, výtvarný potenciál,
- rozvinuly jemnou i hrubou motoriku.

Děti provázíme rokem podle ročních období, v každém ročním období se snažíme získat, co nejvíce poznatků z přírody a tím dětem osvětlit tento roční koloběh. Povídáme si o každém z ročních období, ale i upravujeme pomůcky ve třídě, výtvarnou a hudební výchovu, aby se v nich projevilo dané roční období. Věnujeme se tradicím a svátkům.

Vzdělávací obsah

Vzdělávací obsah vychází z kurikula Montessori pedagogiky představené Mezinárodní asociací Montessori pedagogiky (AMI: The Association Montessori Internationale), kterou založila Dr. Maria Montessori.

Třída je zařízena tak, aby byla co nejvíce přizpůsobena dítěti. Dítě na vše dosáhne, vše si může samo odnést, přinést. Vzdělávací obsah je tak úzce spjat s připraveným prostředím skupiny.

Připravené prostředí

Připravené prostředí dává dítěti:

- možnost mentálního a fyzického učení – práci rukou (Dr. Montessori upozorňovala na to, abychom nedávali více oku než ruce)
- možnost skupinové práce – podpora sociálního citění a rozvoje, např. společné stolování, zpívání, tancování
- možnost individuální práce – vede k soustředění, opakování a to umožňuje přirozený vývoj dítěte

Prostředí uzpůsobujeme tak, aby bylo co nejvíce podobné rodinnému prostředí.

Prostor DS můžeme rozdělit na:

- **Vstupní prostor, hala, šatna** – přechod mezi domovem a skupinou a naopak. V šatně před vstupem do třídy DS necháváme nadbytečné oblečení na ven, které se nevejde do skříňky např. holinky, pláštěnky. Děti si zde odkládají oblečení, když přijdou během dne ze zahrádky.
- **Šatna ve třídě** - Každé dítě zde má vlastní šatní skříňku s jeho fotkou. Ráno dítě vstupuje do třídy plně oblečené, svlékání proběhne už bez přítomnosti rodičů. Svlékání je první činnost, kterou dítě započíná pracovní cyklus v DS.
- **Oblast na odpočinek** - s nízkými postelemi nebo futony/matracemi
- **Koupelna** - nízké toalety a umyvadla pro děti.
- **Oblast pro jídlo** – obsahuje nízké stoly a židle, kde děti svačí a obědvají.

Součástí je také nízká, funkční kuchyňka na přípravu jídel.

Metodické oblasti ve třídě:

- o **Oblast pro praktický život**
- o **Oblast jazyk a čtení**
- o **Oblast pro umění**
- o **Oblast pro hudbu a pohyb**
- o **Oblast pro psycho-senzo-motorické aktivity**
- o **Prostor pro venkovní aktivity – zahrádka**

Vzdělávací obsah

Vzdělávací obsah je rozdělen do několika oblastí:

CVIČENÍ PRAKTICKÉHO ŽIVOTA

„Praktickými úlohami můžeme děti udržet šťastně zabavené a při tom se zlepšují jejich pohyby v koordinaci, rozvíjí se a posiluje jejich ego a jejich osobní jistota a sebeúcta se pozdvihají. Tato důležitá poselství vyvíjející se lidská bytost absorbuje. Podpoří ji v budoucích aktivitách: Já to dokážu. Já jsem schopný. Mám hodnotu. Lidé, se kterými žiji, potřebují moji spolupráci. Moje práce je pro ostatní důležitá. Dokážu změnit svět kolem sebe svojí prací.“

S. Q. Montanaro, UnderstandingtheHumanBeing

Cvičení praktického života je velmi důležitý základ pro další rozvoj dítěte. Pomáhá mu vytvářet řád a pořádek. Je také velmi důležitý pro rozvoj dalších oblastí, jako je smyslová výchova, matematika, jazyk. Součástí praktického života je i pohybový rozvoj dítěte.

Cvičení praktického života vedou k funkční nezávislosti dítěte, k rozvoji jeho sebevědomí a k naplnění motta Montessori pedagogiky:

„Pomoz mi, abych to dokázal sám.“

Cíle praktického života:

- funkční nezávislost,
- adaptace,
- práce pro skupinu,
- práce pro sebe,
- uspokojení lidských tendencí.

JAZYK A ČTENÍ

„Hranice mého jazyka jsou hranicemi mého světa.“

Ludwig Wittgenstein

Jazyk zachycuje svět kolem nás a vypovídá o našem vnímání světa. Je nejdůležitějším prostředkem vyjádření myšlenek a pocitů. Jazyk je nástrojem naší inteligence. Komunikace je jednou ze základních lidských tendencí. Jazyk plní sociální funkci a tvoří základ našeho vztahu k ostatním lidem. Napomáhá utřídit vše, co jsme uchopily smysly.

V DS dbáme na rozvoj mezilidské komunikace hlavně prostřednictvím každodenní komunikace mezi dětmi, ale též mezi dětmi a pečovatelkami. Děti se účastní vzájemné komunikace, a tím rozvíjejí své komunikační dovednosti, učí se tak přirozeně různým komunikačním strategiím a osvojují si techniky kultivovaného projevu. Rozhodující je v tomto směru vliv pečovatelky jako jazykového vzoru a

zároveň vliv heterogenní skupiny. Děti si tak osvojují komunikaci se staršími dětmi, mladšími dětmi i dospělými. Skutečné události slouží jako komunikační cvičení, hledáme různá řešení daných situací a dbáme na celkovou kulturu projevu.

Mluvená řeč je jeden z pilířů, které dělá člověka člověkem.

V DS používáme jazyk neustále, vše pojmenováváme, více opakujeme. Propojujeme dítě s jazykem, používáme verbální i neverbální komunikaci. Jsme vzorem a jazykovým modelem pro dítě.

Cíle jazykové výchovy:

- Obohacujeme slovní zásobu.
- Poskytujeme přesné názvosloví.
- Povzbudíme dítě v jazykovém učení (aby si ho děti „užívaly“).
- Povzbudíme děti v mluvení a v konverzaci.

Základem pro učení jazyka je TROJSTUPŇOVÁ LEKCE

1. POJMENOVÁNÍ – ASOCIACE

- Dospělý izolovaně pojmenuje (cca 5x).
- Dítě se učí asociovat předmět s jeho názvem.

2. ROZPOZNÁNÍ – MANIPULACE

- Dospělý pojmenovává a dítě jedná.
- Tento stupeň trvá tak dlouho, dokud to dítě baví.

3. ZAPAMATOVÁNÍ – POJMENOVÁNÍ DÍTĚTEM

- Dospělý se ptá a dítě odpovídá – pojmenovává.
- „Co je to?“
- „Uklidíš jako první...?“ – dítě si vybírá – buď jen ukáže, nebo pojmenuje.

U dětí ve věku 0-3 roky obvykle třetí stupeň obvykle nepoužíváme, protože dítě nedokáže slova mnohdy vyslovit, nedokáže si je zapamatovat.

UMĚNÍ, HUDBA A POHYB

Všechny formy umění napomáhají otevřít cestu ke zdokonalování a třibení smyslů.

Vždy volíme adekvátní materiály k věku a zkušenostem dítěte.

Součástí je i rozvoj pohybových dovedností dětí, témata hudební, výtvarná a témata společenská. Pečovatelky volí tato témata dle aktuální situace ve třídě, potřeb a zájmu dětí. Nejsou prezentována frontálně, ale jako nabídkové aktivity.

Tato oblast zahrnuje veškeré výtvarné, tvořivé, hudební, hudebně-pohybové, taneční a pracovní činnosti.

AKTIVITY PRO PSYCHO-SENZO-MOTORICKÝ VÝVOJ

„Smysly se také účastní, dítě, které má méně příležitostí ke smyslové stimulaci – aktivitě, zůstává na nižší mentální úrovni.“

M. Montessori, AM, kap. 13

Tato oblast zahrnuje aktivity pro koordinaci oka a ruky, aktivity pro podporu, rozvoj a vývoj rovnováhy a aktivity pro rozvoj stereognostického smyslu. To vše je kombinováno s smyslovou zkušeností.

Cíle této oblasti:

- Zdokonalení pohybu ruky.
- Koordinace a zdokonalení pohybů prstů.
- Napomoci koordinaci souběžné práce obou rukou – tzn., že obě ruce pracují v jednu chvíli stejně.
- Cvičení a rozvoj koordinace oko – ruka a oči – ruce.
- Podpora a rozvoj samostatnosti, nezávislosti, sebedůvěry a sebe uvědomování.

3. Organizace skupiny a harmonogram dne

Pracovní cyklus trvá 2 – 2,5 hodiny.

8.00 až 12.00	pobyt venku, dvouhodinový pracovní cyklus včetně svačiny
11.30 až 12.30	oběd, úklid po obědě, hygiena, příprava na spánek
12.30	odchod dětí s dopolední docházkou
12.30 až 14.30	spánek
14.30 až 15.00	příprava na odchod, vyzvedávání dětí
15.00	vyzvedávání dětí, konec provozu DS

Harmonogram dne je orientační, přizpůsobuje se individuálním potřebám dětí.

Odpolední pobyt venku je zařazen dle individuálních podmínek.